

האם בדבר שאין רואים יש חיוב של הידור מצוה?

בפרשת ט"ז ב' זה אלי ואנוהו וגו'.

הנהגה

בגמ' שבת קל"ג ע"ב ילפינן מהכא התנאה לפניו במצוות עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, שופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה וכו'.

יש לחקור דבר שמכוסה ואין רואים כגון פרשיות של תפילין או טלית קטן האם יש דין של זה אלי ואנוהו לעשותם יפה או דילמא אינו שייך זה אלי ואנוהו דוקא בדבר שרואים את זה.

הנה התוס' מנחות ל"ב ע"ב ד"ה הא מורינן, וכן פסק הרמב"ם ס"א מהלכות תפילין הלכה י"ב כתבו בשם רבינו תם דדוקא ספר תורה בעי שרטוט משום זה אלי ואנוהו, אבל תפילין דמכוסין בעור לא בעי שרטוט דלא שייך בהו נוי, כיון שאין רואים את זה.

ובשו"ת בנין שלמה אר"ח סימן ז' כתב דלכן בגמ' לא כתוב תפילין נאה, דבאמת לא בעינן שיהא נאה, כיון שאין רואים את זה.

וכן משמע מדברי רבינו עובדיה מברטנורא מדות פרק ד' משנה א' דכתב על הא דאמרינן התם כל הבית טוח היה זהב, חוץ מאחורי הדלתות, משום שלא היה נראה לא היה צריך לעשותו זהב, עיין הגאון בית שאול לבעל השואל ומשיב על מדות שהביא ראה הנ"ל חזיון מכל הנ"ל דבדבר שאינו נראה לעיניים ליכא דין של זה אלי ואנוהו.

הנהגה

ולפי יסוד הנ"ל: תרצו באחרונים קושיא נפלאה דהנה בראש השנה כ"ז ע"ב מבואר צפהו לשופר זהב במקום הנחת פה פסול, וברמב"ן כתב משום דהוא חציצה בין פיו לשופר, וקשה מ"ש מהא דאמרינן בסוכה ל"ז ע"א אמר להו רבה להני שאוגדים את הלולב תשיירי בית יד חוץ מאגד, כדי שלא יהא חציצה בין אגד לולב, ורבא אמר שאין צריך להניח, דלא מקרי חציצה משום דכל דבר שהוא לנאותו אינו חציצה, וקשה א"כ מדוע בשופר פסול, עיין מאירי ראש השנה שהקשה כן, וכן בחלקת יואב אר"ח סימן ג', שו"ת אבני נזר אר"ח סימן תל"ב, שפת אמת ר"ה כ"ז ע"א, דעת תורה אר"ח סימן תקפ"ז ס"ק י"ב, ארחות חיים ספינקא שם, ובמעדני אשר ראש השנה תשס"ח תרצתי בעור אופנים.

ותרצו באחרונים: כיון דעיקר הידור מצוה היא בשעת קיום המצוה, וכיון דבשעת קיום המצוה השופר מכוסה, כיון דמכניסו לפה, לא שייך בזה דין דזה אלי ואנוהו כמו שכתב רבינו תם לכך חוצץ, כד תירץ בשפת אמת ר"ה שם, וכן בשו"ת אבני נזר אר"ח סימן תל"ב.

אבל החלקת יואב הקשה על תרוץ זה: דהא האגד של הלולב נמי מכוסה בעת קיום המצוה, ואפ"ה אמרינן דהוא בכלל כל לנאותו דאינו חוצץ.

ותירץ האבני נזר: דההידור באגד של לולב, אינו הידור במראה, אלא כיון דכתיב כפות שצריך להחזיק את הלולב ושאר מינים ביד אחד, א"כ כמה שהם יותר אחד הוא הידור טפי, ואינו תלוי בכלל במראה.

אבל הרמ"א באר"ח סימן ל"ב ס"ק ד' כתב תפילין מצוה לפותם מבפנים ומבחוץ.

חזיון דמצוות הידור שייך אף בדבר שאין רואים את זה, וכן כתב בספר חסידים סימן תתקל"א וכן הוכיח החיד"א בשו"ת שער יוסף בתשובות שבסוף הספר סימן ח'.

ובשדה חמד ח"ב ע"מ ע"ט ע"ב כתב דיש להביא ראייה דאף בדבר מכוסה שייך משום זה אלי ואנוהו, מהא דאמרינן בגמ' שבת קל"ג ע"ב דבמילה שייך זה אלי ואנוהו.

ומביא מספר אורים גדולים לימוד י"ט דאף במכוסה שייך הידור מצוה ולכן דקדק הברייתא התנאה לפניו דתלוי במה דנאה להקב"ה אף שאינו ניכר לפני בשר ודם.

יש להקשות: דהא בתוס' מ"טין ו' ע"ב בר"ח א"ר יצחק כתבו אליבא שיטת רבינו תם דאם אין הסופר יכול לכתוב פרשיות תפילין יפה בלא שרטוט, צריך לשרטט משום זה אלי ואנוהו, כן הקשה בשו"ת דברי יציב אר"ח סימן כ"א.

ותירץ: דאם אינו יכול לכתוב יפה א"כ עצם המצוה אינו הדר, וזה שייך אף במכוסה, משא"כ כשיכול לכתוב יפה והשרטוט הוא לתוספת נוי בעלמא זה אינו שייך במכוסה.

האם יש חיוב לאדם לקנות בית יפה?

הנה איתא ברש"י ב"ק ס' ע"ב דמדן זה אלי ואנוהו צריך אדם לקנות טלית נאה וציצית נאה.

ובאחרונים: הקשו על רש"י מדוע שייך כלל הידור מצוה בטלית הא בטלית אינה מקיים המצוה.

ומתריצים: כיון דיש לו טלית יש לו חיוב להלביש ציצית הויא מחלק המצוה, דבלא זה א"א לקיים מצות ציצית, ובדבר אברהם ח"ב סימן כ"ה אות ב' כתב דהוא כמו שיראים נאים לספר תורה אות ועיין בשו"ת ארץ צבי ח"א סימן א' ד"ה עוד בהאבות, ובשו"ת אגרות משה ח"א סימן קפ"א.

יש להקשות: א"כ יהא חיוב לקנות בית יפה כיון שע"י זה מקיימים מצות מזוזה, ומדוע לא כתבו אחד מן הפוסקים כן הקשה האדרי"ת בספרו עובר אורח סימן רי"א בשערי שמועות להגאון רבי משה שמואל שפירא סוכה כ"ט ע"ב, הביא דהקשו להגאון מבריסק זצ"ל, עי"ש מה שחילק.

איך מותר שלשבת יהא טלית יפה יותר מימות החול?

בספר עובר אורח לאדרי"ת סימן ר"א נשאל כיון דיש מצוה של זה אלי ואנוהו, וזה שייך אף בטלית, א"כ איך מותר להניח הטלית היותר יפה לשבת, ואף דבגמ' שבת אמרינן דבשבת יש ענין של חילוף בגדים, ה"מ בבגד של חול שלובשו כל היום יש חיוב בשבת שיהא יותר יפה כיון דלא הויא מצוה, משא"כ בבגד של טלית דהויא מצוה יש לו את החיוב לקחת את היפה יותר בחול משום זה אלי ואנוהו, ומניחו בספק דאפשר אם יש לו טלית שאינה יפה כשל שבת יש לו חיוב לקחת את של שבת וצ"ע.

שמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א בשלחן הטהור פרשת ויגש תשס"ח דהגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל כשהיה בקרית צאנז בשנת תשכ"ד נכנס למרן הדברי יציב ודנו בקושיא הנ"ל.